

Serdar Korucu: Ermeni Soykırımında Bir Korumacı Dağ: Şengal/Sincar

Posted on 02/05/2017

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) 24 Nisan'ı 25 Nisan'ı bağlayan gece hava harekâtı düzenlediği yerlerden biri Ankara'dan yapılan açıklamada yer aldığı ismiyle Sincar, yaşayanlarının adlandırmasıyla Şengal'di.

Ezidilerin tarih boyunca etraflarında yaşadıkları üç dağdan biri olan Şengal, son olarak IŞİD'in işgali ile dünya kamuoyunun gündemine gelmişti. Bugünse bölge Barzani yönetimi ile PKK arasında gerilim noktalarından biri.

Tarih boyunca egemenliklerin sınır çizgisinde yer alan, IŞİD tarafından soykırıma maruz kalan Şengal, yaklaşık 100 yıl önceki soykırım sürecindeyse Ermeniler için "hayatta kalmak" anlamına geliyordu.

1917 Mart'ından önce Musul'u ziyaret eden İstanbul Ermeni Patriği Zaven der Yağyayan hatıralarında Ezidi halkının sürgünlere gösterdiği şefkatten ve bir Ezidi şeyhi olan İsmail Bey'in Musul'da kaldığı süre boyunca kendisini sürekli olarak ziyaret ettiğinden bahsediyordu. Sincar Ezidilerinin birçok Ermeni'yi eve aldıklarını ve koruduklarını da ekleyerek...

Türkiye'de Ermeni Soykırımı'nın 100. yıldönümünde İletişim Yayınları'ndan Türkçesi yayımlanan Raymond Kevorkian'ın "Ermeni Soykırımı" kitabına göre de Resulayn Çeçenleri 400-500 Ermeni'yi Ezidilerin yaşadığı dağlık Sincar bölgesine götürerek kurtarıyordu. Diyarbakır Valisi Dr. Reşit'in örgütlediği operasyonlara faal olarak katılan ve 1916 sonbaharında Resulayn ve Der-Zor toplama kamplarında on binlerce sürgünün yok

edilmesinde rol oynayacak olan bu Çeçenler kişi başına 10 ila 20 lira “prim” alıyordu.

Yves Ternon da, “La Resistance Aux Genocides” (Soykırımlara Direnç) kitabında yer alan “L'impossible sauvetage des arméniens de Mardin” (Mardin'deki Ermenilerin İmkansız Kurtarılışı) başlıklı makalesinde Nusaybin çevresinde yaşayan bazı Süryanilerin bölgedeki katliamlara katılmak istemeyen şeyhlerin yardımıyla Sincar'a geçtiğini ifade ediyordu. Şeyh Muhammed, emri altındakilere Hristiyanlara dokunmalarını ve onlardan gelecek hediyeleri kabul etmelerini yasaklıyordu.

Ermenileri Sincar'da bekleyense, onların kurtarıcısı olacak Hemoyê Şero'nun liderliğindeki Ezidilerdi. Soykırım sırasındaki kaçış yeni değildi. Daha öncesinde başlamıştı. Ağustos 1914'te zorunlu askerlikten kaçan bölgedeki Hristiyan nüfusun bir bölümü Sincar'a sığınmıştı bile. Ve göç dalgası soykırım sürecinde de devam ediyordu. Tek fark artık rotanın Nusaybin ve Resulyan üzerinden örgütlenmesiydi. Hemoyê Şero, Ermenilere konaklamaları için evler ve çadırlar ayarlıyor, hayatta kalmaları için ihtiyaçlarını karşılıyordu.

Ancak herkes bu bölgeye ulaşabilecek kadar “şanslı” değildi. Onlardan biri Yervant Odyan'dı. İstanbul'dan Suriye çöllerine sürülen entelektüeller arasında yer alan ve hayatta kalan Odyan da birçok kişi gibi Sincar Ezidilerinin kendilerine sığınan Ermenilere cömert davrandıklarını duymuştu ve Sincar'a gitmeyi hayal ediyordu. Busara'da bütün riskleri göze alarak Arap dilenci kılığına girdi ve Fırat kıyısından Bağdat'a uzanan uzun bir yolculuğa çıktı. Odyan yola çıkar çıkmaz iki Bedevi tarafından soyuldu. Önce üzerindeki para ve tütün çalındı, biraz daha ilerideyse bütün kıyafetleri. Sonundaysa çıplak bir halde Busara'ya geri döndü.

Şengal sadece Ermeniler için değil, aynı süreçte yok edilen Süryanileri kurtarmaya çalışanların da sığınağı haline geliyordu. Burçin Gerçek'in İletişim Yayınları'ndan çıkan “Akıntıya Karşı / Ermeni Soykırımında Emirlerle Karşı Gelenler, Kurtaranlar, Direnenler” kitabına göre, Siirt'in Tanze köyünden Osman Ağa onlardan biriydi.

Yakın dostluğunun bulunduğu Siirt Keldani metropoliti Adday Şer ile 500 Süryani'yi Tanze'de saklamaya çalışan ancak bir süre sonra başarısız olan Osman Ağa da canını kurtararak önce Musul'a kaçıyordu ardından Sincar'a geçerek, o da Ezidi lider Hemoyê Şero'ya sığınuyordu. Ölümü ise Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması ardından, genç Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kalan anavatanı Tanze'ye 1926'daki dönüşünde oluyordu. Çünkü Osman Ağa, İttihat ve Terakki iktidardan düşmüş olsa da devlet güçlerinin hedefinde kalmayı sürdürmüştü.

Kaynak: bianet.org